

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

בג"ץ 5432/03

בג"ץ 5477/03

בפני :

כבוד הנשיא א' ברק
כבוד המשנה לנשיא ת' אור
כבוד השופט א' מצא
כבוד השופט מ' חשין
כבוד השופטת ד' דורנר
כבוד השופט י' טירקל
כבוד השופטת ד' ביניש
כבוד השופט א' ריבלין
כבוד השופטת א' פרוקצ'יה
כבוד השופט א' א' לוי
כבוד השופט א' גרוניס

העותרים בבג"ץ 5432/03 : ש.י.ן - לשוויון ייצוג נשים ועוד 11 אח'

העותרים בבג"ץ 5477/03 : יו"ר ועדת הכנסת לקידום מעמד האישה – ח"כ גילה גמליאל ועוד 52 אח'

נ ג ד

המשיבות :

1. המועצה לשידורי כבלים ולשידורי לוויין
2. עו"ד דורית ענבר, יו"ר המועצה לשידורי כבלים ולשידור
3. פליי טי.וי. בע"מ
4. די.בי.אס שירותי לוויין (1998) בע"מ (YES)
5. תבל תשדורת בינלאומית לישראל בע"מ
6. מת"ב מערכות תקשורת בכבלים בע"מ
7. ערוצי זהב ושות'

עתירה למתן צו על תנאי וצו ביניים

תאריך הישיבה :

כ"ו בסיון תשס"ג (26.6.03)

בשם העותרים בבג"ץ
5432/03 :

עו"ד יוסי עבאדי

בשם העותרים בבג"ץ
5477/03 :

עו"ד סמדר בן-נתן

בשם המשיבות 2-1 :

עו"ד אבי ליכט

בשם המשיבה 3 :	עו"ד צבי בר-נתן ; עו"ד רקפת פלד ; עו"ד אבישי חלפון ; עו"ד רון גזית ; עו"ד בנימין רוטנברג ; עו"ד אמיר ונג
בשם המשיבה 4 :	עו"ד מוראל מטלון ; עו"ד ליאור פורת
בשם המשיבות 5-7 :	עו"ד אורי רהט

פסק-דין

השופטת ד' דורנר:

המועצה לשידורי כבלים ולשידורי לוויין התירה את שידור ערוץ "פלייבוי" בכבלים ובלוויין. החוק אוסר על הצגת "אדם או איבר מאבריו כחפץ זמין לשימוש מיני". השאלה העומדת לפנינו היא אם התרת שידורי ערוץ "פלייבוי" הייתה כדין, לאמור, אם שידורי הערוץ מפירים את האיסור שנקבע בחוק.

העותרים והמשיבים

1. העותרים בבג"ץ 5432/03 הם ארגונים פמיניסטיים וחברתיים, שהתלכדו לשם מניעת שידורים פורנוגרפיים בערוצי הכבלים והלוויין. העותרים בבג"ץ 5477/03 מכהנים כחברי-הכנסת או כיהנו בכנסת בעבר. המשיבה 1 היא מועצה ציבורית (להלן: המועצה), הפועלת על-פי חוק התקשורת (בזק ושידורים), תשמ"ב-1982. המשיבה 2, עורכת-הדין דורית ענבר (להלן גם: ענבר), הייתה, במועדים הרלוונטיים לענייננו, יושבת-ראש המועצה. המשיבה 3 (להלן: חברת פלייבוי) היא חברה פרטית בעלת זיכיון לשידור משדרים של חברת Playboy TV International LLC בישראל, וביניהם שידורי ערוץ "פלייבוי". ערוץ זה (להלן גם: הערוץ) הינו ערוץ ארוטי, שזכה להצלחה רבה בעולם. הוא משודר ב-175 מדינות, ובתוכן ארצות-הברית, קנדה, אוסטרליה, אנגליה, בלגיה, צרפת, מדינות סקנדינביה, מדינות אמריקה הלטינית, יפן, טייוואן, ניו זילנד, פולין, תורכיה, ספרד ופורטוגל. המשיבה 4 היא בעלת רישיון לשידורי טלוויזיה באמצעות לוויין, שאותם היא מפעילה בשם "Yes" (להלן: חברת יס או חברת הלוויין). המשיבות 5-7 (להלן: חברות הכבלים) מקיימות שידורי טלוויזיה בכבלים בהתאם לרישיון הנתון להן למטרה זו.

הרקע לעתירות

2. אפשרות השידור בטלוויזיה של ערוצי ארוטיקה ופורנוגרפיה (להלן: ערוצי המבוגרים) החלה עם כניסתה לשוק התקשורת של חברת יס, שהפעילה טכנולוגיה דיגיטלית המאפשרת את הפרדת ערוצי המבוגרים מערוצים אחרים. בהחלטות המועצה מן התאריכים 6.7.00 ו-9.7.00 אושר לשידור הערוץ "Blue", ובהחלטתה מיום 17.7.00 אושר גם ערוץ פלייבוי. בחודש יולי 2000 החלה חברת יס בשיווק ובשידור הערוצים שאושרו.

נגד האישורים שנתנה המועצה לערוץ "Blue" בלבד הגישו חברי-הכנסת זבולון אורלב ושולמית אלוני עתירה לבית-משפט זה, בבג"צ 5885/00. אך ביום 3.9.00, בהמלצת בית-המשפט, חזרו בהם העותרים מהעתירה, והיא נמחקה.

בחודשים אפריל ומאי 2001 החלו אף חברות הכבלים בשידור באמצעות טכנולוגיה דיגיטלית, ובכך נפתחה גם בפניהם האפשרות לשווק ערוצי מבוגרים. בחודש יוני 2001, לאחר קבלת אישור המועצה, החלו חברות הכבלים בשידור שלושה ערוצי מבוגרים – "Vivid", "Spice", ופלייבוי – תוך עמידה בהגבלות שונות שקבעה המועצה. הגבלות אלה גובשו באופן מלא ביום 7.6.01, לאחר שהמועצה, תוך התחשבות בעמדות מהציבור שהיא סקרה, גיבשה מדיניות כוללת לעניין תוכן ואופן שידור התכנים המיניים.

שידור ערוצי המבוגרים בכלל וערוץ פלייבוי בפרט נחל הצלחה מסחרית רבה. לפי דיווחי החברות, למעלה מ-50% ממנויי הלוויין וכ-65% ממנויי הכבלים רכשו את שידורי ערוץ פלייבוי.

3. בתאריך 25.7.01 קיבלה הכנסת את חוק הבזק (תיקון מס' 25), תשס"א-2001 (להלן: תיקון 25), ששינה את שם החוק לחוק התקשורת (בזק ושידורים), תשמ"ב-1982 (להלן: חוק התקשורת או החוק). תיקון 25 הוסיף לחוק את סעיף 6(א2), שאסר על שידורו של ערוץ שעיקר שידוריו הם משדרי מין. להפרת הוראה זו אף נקבעה סנקציה פלילית, בסעיף 6לז, של חמש שנות מאסר או קנס בגובה שבעה מיליון ש"ח.

שינוי חקיקתי זה הביא את המועצה לקיים דיונים, ואף להכריז על שימוע ציבורי. ביום 9.8.01, בעקבות עמדות שונות שהוצגו בפני המועצה, היא פרסמה מדיניות חדשה, לפיה החוק חל על ערוצים של משדרי מין, אך לא על שידורים בשיטת "תשלום לפי צפייה" (pay per view), המאפשרת למנויים לרכוש משדרים בודדים מסוימים ולשלם עליהם בנפרד. בהתאם, קבעה המועצה כי האישורים שניתנו לשידורי ערוצי המבוגרים יבוטלו, ותחתיהם התירה את שידורי ערוצי המבוגרים בשיטת תשלום לפי צפייה

ובמגבלות נוספות אותן פירטה. ביום 26.9.01 הופסקו השידורים למבוגרים במתכונת של ערוצים, ושודרו בהתאם למתכונת החדשה בלבד. בהמשך תוקנו ההיתרים שוב, כך שהותרה הצפייה בערוץ פלייבוי גם במתכונת של pay per night, כלומר, רכישה של ליל שידורים מלא.

בתאריך 16.10.01 עתרו חברת פלייבוי ובעל המניות העיקרי בה לבית-משפט זה נגד תיקון 25 לחוק התקשורת, בטענה כי התיקון אינו חוקתי בשל פגיעתו בחופש הביטוי, בחופש העיסוק, ובזכות הקניין. בעתירה נתבקש בית-המשפט לבטל את התיקון, להשעותו, או לחייב את המדינה בתשלום פיצויים עבור הפגיעה לה הוא גרם. עתירה זו, בג"ץ 8003/01, אף היא תלויה ועומדת לפני הבג"ץ בהרכב של 11 שופטים, לאחר שתוקנה פעמים מספר בעקבות השינויים במצב המשפטי, כפי שיפורטו להלן.

בראשית חודש מרס 2002 הפסיק ערוץ פלייבוי את שידוריו, באופן מוחלט, עקב קשיים במכירת משדריו על-פי תנאי המועצה.

4. ההתפתחויות החקיקתיות נמשכו. ביום 9.7.02 התקבל חוק התקשורת (בזק ושידורים) (תיקון מס' 27), תשס"ב-2002 (להלן: תיקון 27), ובו תוקן סעיף 6(כה) (2) לחוק. הסעיף בנוסח זה, שהוא גם הנוסח האחרון, העומד בתוקף כיום (להלן: הסעיף), אוסר על שידורים שיש בהם משום תועבה, כמשמעו בחוק העונשין תשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין), ובפרט שענינם "הצגת אדם או איבר מאבריו כחפץ זמין לשימוש מיני".

בעקבות חקיקת הסעיף הופסקו באופן מיידי כל שידורי ערוצי המבוגרים. במקביל פנתה חברת פלייבוי לבית-משפט זה בבקשה לתקן את עתירתה, כך שתכוון אל תיקון 27. לצד תיקון העתירה פנו חברת פלייבוי וחברות הכבלים והלוויין למועצה בבקשה לאשר את הערוץ. בפני המועצה התקיים שימוע, ושני הצדדים מסרו לה חוות-דעת משפטיות. כן קיבלה המועצה חוות-דעת של יועציה המשפטיים, שתמכו באישור הערוץ. המועצה אף הוסיפה ופנתה ליועץ המשפטי לממשלה, אליקים רובינשטיין. היועץ המשפטי, בתום מספר דיונים, הגיש למועצה, בימים 24.10.02 ו-21.11.02, את תשובתו ואת הבהרתו לתשובה. עמדת היועץ המשפטי הייתה כי החוק ניתן לפירושים שונים, ועל-כן למועצה נתונה רשות להחליט לפי שיקול-דעתה.

בהחלטה מתאריך 28.11.02 (להלן: ההחלטה הראשונה) המועצה אסרה את שידורי ערוץ פלייבוי במסגרת שידורי הכבלים והלוויין בשל הפגיעה בנשים והאינטרס

הציבורי בהגנה על ילדים ובני-נוער, בקובעה כי "באיזון האינטרסים ניתן לאסור על שידורו של הערוץ".

בעקבות החלטה זו שבה המשיבה 3 ותיקנה את עתירתה, כך שתופנה כלפי החלטה זו של המועצה. ביום 3.3.03 התקיים דיון בעתירה, שבו ביקש בא-כוח חברת פלייבוי כי יורחב ההרכב נוכח עוצמת הסעד המבוקש – פסילת חוק של הכנסת. הבקשה נתקבלה, וביום 25.3.03 החליט נשיא בית-משפט זה לקבוע הרכב של 11 שופטים.

5. אז פנו שוב חברת פלייבוי וחברות הכבלים והלוויין למועצה בבקשה לדיון מחודש בבקשתן לאשר את הערוץ. בתגובה לכך פנו העותרים בבג"ץ 5432/02 למועצה בבקשה למנוע דיון נוסף כזה. בתאריך 12.6.03, המועצה החליטה, לאחר שיועצה המשפטי קבע כי היא רשאית לעיין מחדש בהחלטה הראשונה, לאשר את ערוץ פלייבוי. בהחלטה בדיון המחודש (להלן: ההחלטה השנייה) המועצה קבעה כי החלטתה הראשונה הייתה פגומה והתבססה על מבחן משפטי שגוי. וכך, בין היתר, נכתב בהחלטה השנייה:

המועצה, לאחר שבחנה את מתחם הפירושים האפשריים למונח זה [של "חפץ זמין לשימוש מיני"] סבורה כי יש לפרשו כחל על מצבים בהם נוהגים בבן אנוש כבחפץ או ככלי נטול אישיות ורצון משל עצמו, ולא בכל מקרה בו הצגת אדם נועדה לעורר גירוי מיני או שאדם מוצג בהקשר מיני. המועצה שוכנעה כי תכלית חקיקת התיקון לחוק איננה רצון המחוקק לאסור כל הצגת עירום או ארוטיקה בשידורי הטלוויזיה, אלא למנוע מצב של "החפצת" המשתתפים בשידורים אלה, ובכלל זה הצגה של פעולות בלתי רצוניות או השפלה פיסית של המשתתפים.

בפרשנותה זו אף הביאה המועצה בחשבון את המגבלות שניתן להטיל על הערוץ הפורנוגרפי, שעיקר בהן הוא ההגנה על ילדים. על-כן היא קבעה כי:

לדעת המועצה, האיזון הנכון...אינו אוסר שידור הערוץ...אלא אישור שידור הערוץ בכפוף לתנאים ולהגבלות המפורטים להלן:
(א) הערוץ ישודר בשידור הדיגיטלי בלבד.
(ב) הערוץ ישודר רק החל מהשעה 22:00 ועד השעה 05:00 בכל יום.
(ג) הערוץ יוצע וימכר במסגרת ערוץ נפרד והוא לא ישולב בחבילות קיימות או עתידיות...
(ד) לשם רכישת הערוץ תידרש הודעה או הסכמה פוזיטיבית של המנוי המתייחסת לערוץ בנפרד מכל ערוץ או שירות או חבילה אחרים.
(ה) בעל הרשיון ינקוט באמצעים סבירים על מנת לוודא כי גיל המנוי הרוכש את הערוץ עולה על 18 שנה.

(ו) הערוץ יימכר כערוץ בתשלום...תמורת הערוץ ייגבה תשלום נפרד...
 (ז) הערוץ יהיה מוצפן ומקודד באופן שהצפיה בו תהא אפשרית לבעל קוד פענוח אישי בלבד. כל כניסה לערוץ תעשה באמצעות הקשה של קוד סודי בן 4 ספרות לפחות.
 (ח) בעלי הרשיונות ישדרו במהלך שידורי הערוץ תשדירים, באופן של לפחות 30 שניות, המסבירים את האיסור של חשיפת הערוץ לילדים ונוער, הממליצים להצפין הערוץ לשם מניעת צפייה בו ע"י ילדים ונוער, והכוללים הסבר מפורט וברור בדבר אופן החסימה של הערוץ ודרך שינוי הקוד הסודי...
 (ט) לא ישודרו קדימונים צולבים לערוץ בערוצים אחרים וכן לא יוצגו במדריך השידורים האלקטרוני (EPG) כל תכנים... הכוללים ביטויים חזותיים, מילוליים, טקסטואליים או קוליים של מין, לרבות ביטויים כאמור הכוללים עירום מלא או חלקי בקשר עם הערוץ.
 (י) המועצה שומרת לעצמה את הסמכות להורות על מחיקת איזכור שמות התכניות מרצועות המידע של הערוץ המשודרים למנויים שלא רכשו את הערוץ.

כנגד ההחלטה השנייה הוגשו העתירות בבג"ץ 5432/03, מיום 18.6.03, ובבג"צ 5477/03, מיום 19.6.03 (להלן: העתירות). הדיון בעתירות אוחד ביום 26.6.03.

טענות הצדדים

6. העותרים טוענים, כי הפרשנות שנתנה המועצה לחוק בהחלטתה השנייה חוטאת לכוונת יוזמי החוק ולכוונת המחוקק, שהייתה לאסור את שידורי ערוץ פלייבוי. וכך לדעתם אף משתקף ממספר חברי-הכנסת העותרים. לדעת העותרים, הפרשנות בהחלטה הראשונה היוותה איזון ראוי בין זכויות הנשים המופיעות בתוכניות הערוץ וציבור הנשים בכלל לכבוד, לשלמות הגוף, להגנה על רגשותיהן, לחירות חיובית, ולחופש ביטוי "פעיל", ובין הזכויות והאינטרסים המתנגשים בזכויות אלה – חופש הקניין והעיסוק של "הסרסורים". העותרים סוברים כי דווקא ההחלטה הראשונה היא זו שנתנה משקל ראוי לאינטרס הציבורי וביטאה צדק חברתי. עמדתם היא כי תעשיות הפורנוגרפיה, קלה כקשה, והארוטיקה – שאין הם רואים להבדיל ביניהן – אינן זכאיות להגנתו של חופש הביטוי. שכן, לדידם אלה הן תעשיות ההופכות נשים לחפץ סחיר, והנופלות לגדר זנות ותועבה. ובנוסף, הן גם משרישות את ההפליה המינית בחברה, מעודדות פגיעות פיזיות ונפשיות בנשים, ואף מסכנות את הסדר הציבורי. משכך, "החופש האמיתי" יבוא רק מריסון החזקים ומהתערבות רגולטיבית בשוק, כפי שנעשה לעניין גזענות ועבדות. לדעת העותרים, עקרון המידתיות מאפשר, ואף מחייב, מניעה של שידורי פורנוגרפיה

וארוטיקה, לרבות שידורי ערוץ פלייבוי, בכבלים ובלוויין. זאת בשל זמינותם של אמצעים אלה ובהיות הטלוויזיה משאב ציבורי בפיקוח המדינה.

לדידם של העותרים, המחקק בחר לאמץ את המונח "חפץ" השאוב בהקשר הנדון מן הפמיניזם הרדיקלי; הנאמן למשנתו של קאנט הרואה בכל אדם תכלית לעצמו; ל"מניפסט הקומוניסטי" של קארל מרקס היוצא כנגד "החפצת" העובדים (אותם ניתן להשוות ליסוד העבד שנשתייר באישה); למלחמה בפשיזם; ולביקורתה של אסכולת ה-CLS Critical Legal Studies; ובכך לצאת חוצץ כנגד השקפת העולם הגברית-הקפיטליסטית.

טענת העותרים היא כי האיסור בחוק, שמטרתו העיקרית להגן על נשים, כולל הצגה של נשים כזמניות למגע מיני. הוא אינו חל רק על הצגה מפורשת ומלאה של המגע המיני; ודי אם יש בשידור כדי לאפשר לצופים הגברים להגיע לסיפוק מיני בביתם. העובדה שערוץ זה אינו מציג גם עירום גברי הופכת אותו אולי ל"ערוץ המפלה ביותר מכל הערוצים". לגישת העותרים, אפשר אף שככל שהפורנוגרפיה מרוככת כך מתעצמת ההחפצה.

לעותרים גם טענות בעלות אופי דיוני. הם טוענים, ראשית, נגד עצם נכונותה של המועצה לדון מחדש בהחלטה הראשונה וכנגד הליכי הדיון המיוחד. לשיטתם בקיום דיון מיוחד, בלא הצדקה, היה כדי לפגוע ביציבות ובאינטרס הציבורי. ושנית, טענתם היא שהחלטת המועצה השנייה התקבלה במחטף, ללא תשתית עובדתית ומשפטית מתאימה, מבלי לתת לעותרים זכות לטיעון נוסף כנדרש, וששיקולי המועצה היו פוליטיים, זרים ופסולים. כן טוענים הם כי יושבת-ראש המועצה, ענבר, לקתה במשוא פנים משהביעה בציבור את דעתה המוקדמת המגובשת לפני קבלת ההחלטה על-ידי המועצה.

7. מנגד, תומכים המשיבים בפרשנות שנתנה המועצה לחוק בהחלטה השנייה. לדידם, אין תכלית סובייקטיבית ברורה של המחקק, ועל-כל-פנים, ההיסטוריה החקיקתית ולשונו ותכליתו של החוק, בכללותן, תומכות בפרשנותם. לגופו של עניין, לדעתם אין בערוץ פלייבוי השפלה, אלימות, או יחסי-מין עם קטינים, ואין האישה מוצגת ככלי ריק נטול רצון. ממילא, אין שידוריו נופלים לגדר האיסור שבחוק, ולגדר תכליתו העיקרית, היא ההגנה על קטינים. פסילת הערוץ תפגע בחופש הביטוי, בחופש העיסוק, בזכות לפרטיות ובאוטונומיה האישית, ותהווה הפליה לעומת ערוצים אחרים שאושרו וביחס למדיומים אחרים, דוגמת הוידאו והאינטרנט, המשדרים תכנים דומים ואף קשים

יותר. פסילת הערוץ תוביל אף להפסדים קשים ולפיטורים רבים, וזאת לאחר שחברת פלייבוי וחברות הלוויין והכבלים הסתמכו על הזכויות וההיתרים שניתנו להם ונשאו בהשקעות אדירות. לדעת המשיבים, אין גם להתעלם מעמדת הציבור הרחב, שרבים מתוכו צופים בערוץ. חברת יס ציינה עוד כי בפירוש האיסור יש לתת משקל גם לכך שתיקון 27 אף ביטל את הוראת המעבר שנקבעה בתיקון 25 לשם שמירה על זכויותיה.

המשיבים מוסיפים וטוענים, לעניין הטענות הדיוניות של העותרים, כי לא היה פסול בהידרשותה הנוספת של המועצה להחלטתה, בעקבות חששה מכך שאין היא תואמת את תכלית החוק. חשש זה התעורר בעקבות ההליך בפני בית-משפט זה, עמדות הציבור הרחב, והמדיניות שגיבשה המועצה לעניין ערוצים אחרים. בשינוי החלטתה הביאה המועצה בחשבון את העובדה שלא תפגע הסתמכותו הסבירה של גורם כלשהו. המשיבים עומדים על כך, שלא היה גם כל פסול בהליכי קבלת ההחלטה או בהתנהגותה של ענבר.

פירוש החוק

8. כך נקבע בתיקון 27:

6כ.ה. שידורים אסורים
בעל רשיון לשידורי כבלים [ולוויין] (ראו סעיף 6נז לחוק) [[
לא ישדר שידורים

...

(2) שיש בהם חומר תועבה כמשמעותו בחוק העונשין,
תשל"ז-1977, ובכלל זה מישדרים שעניינם אחד מאלה:

(1) הצגת יחסי מין שיש בהם אלימות, התעללות,
ביזוי, השפלה, או ניצול; (2) הצגת יחסי מין עם קטין או
עם אדם הנחזה לקטין; (3) הצגת אדם או איבר מאבריו
כחפץ זמין לשימוש מיני; והכל כשהמשדרים המנויים
בפסקאות משנה (1) עד (3) אינם, באופן מובהק, בעלי
ערך אמנותי, מדעי, חדשותי, חינוכי או הסברתי, המצדיק
בנסיבות העניין, את שידורם.
[ההדגשות הוספו.]

כאמור, מבין החלופות הקבועות בסעיף, החלופה שלדעת העותרים אוסרת על שידורי ערוץ פלייבוי הינה זאת של "הצגת אדם או איבר מאבריו כחפץ זמין לשימוש מיני".

9. אכן, פירושה של חלופה זאת, כמו-גם הקביעה אם שידורי ערוץ פלייבוי נכנסים למסגרתה, עשויים להיות כרוכים במידה של שיקול-דעת. עם זאת, השאלה הפרשנית, כמו גם עיקר השאלה ה"עובדתית", הינן שאלות משפטיות. אף כי הרשויות המשפטיות – היועצים המשפטיים של המועצה, וכמובן היועץ המשפטי לממשלה – רשאיות בהחלט להתחשב בהערכה המקצועית-התקשורתית של חברי המועצה, כגון בעניין ההשפעה הצפויה של שידורי הערוץ, הרי שמבחינת המדינה, הסמכות לפרש את החוק ולקבוע את תחולת איסור הקבוע בו על מקרה ספציפי, נתונה ליועצים המשפטיים. ראו והשוו בג"צ 4267,4287,4634/93 אמיתי - אזרחים למען מינהל תקין וטוהר המידות ואח' נ' ראש ממשלת ישראל ואח', פ"ד מז(5) 441, בע' 473. לכן, קשה לקבל את עמדת היועץ המשפטי לממשלה, כי מאחר שהחוק, לדעתו, ניתן לפירושים שונים, אזי למועצה נתונה רשות להחליט לפי שיקול-דעתה. קיומן של אפשרויות פרשנות שונות הינו תחילת המהלך הפרשני המקצועי, ולא סיומו. ככל ששאלה משפטית פרשנית מסובכת או מורכבת יותר, ופתרונה כרוך במידה רבה יותר של שיקול-דעת, מומחיות וניסיון מקצועי, כך חשוב שהחלטת המדינה תתקבל בידי הרשויות המוסמכות שלה בתחום הרלוואנטי, הוא המשפט. ובמקרים שבהם קיימת מחלוקת בשאלה משפטית בין המדינה (שכאמור עמדתה בעניין זה נקבעת על-ידי יועציה המשפטיים המוסמכים) לבין גורם אחר, המחלוקת תועבר להכרעתו של בית-המשפט.

במקרים אלה, דוגמת המקרה שלפנינו, אף ההכרעה השיפוטית אינה בגדר ביקורת שיפוטית גרידא על הענייניות והסבירות של שיקול-הדעת שהרשות הפעילה בשאלה המשפטית. אלא על בית-המשפט, במסגרת תפקידו המובהק לפרש את החוק, לבחון בעצמו את השאלה, ולהכריע בה.

10. לגוף העניין, פרשנות החוק שעליה התבססה ההחלטה השנייה, שעל-פיה עצם הצגתם של יחסי-מין או של תכנים המיועדים לגירוי מיני אינו הופך שידור לאסור, הינה נכונה. זאת הן לנוכח שיקולים פרשניים הנוגעים לחוק הספציפי, והן לנוכח שיקולים חוקתיים כלליים יותר המשקפים עקרונות יסוד של שיטתנו והמשליכים על פירוש הדינים כולם.

שיקולים פרשניים פרטיקולריים

11. לעניין השיקולים מן הסוג הראשון, ראשית, פרשנות המועצה מתיישבת עם הגיונו הפנימי של הסעיף. החוק עצמו מפנה ל"תועבה" כמובנה בחוק העונשין, וחוק התקשורת עצמו, בסעיף 6לז, קובע את הפרות האיסורים שבו כעבירות פליליות. ממילא, פרשנות

ההוראות שבחוק צריכה להיעשות בזהירות, תוך מודעות להשלכות הפירוש על היקף האחריות הפלילית. כך גם מתחייב מהוראת סעיף 34 לחוק העונשין, המחייב את הכרעת העניין "לפי הפירוש המקל ביותר עם מי שאמור לשאת באחריות פלילית לפי אותו דין". והשוו דברי השופט יעקב טירקל בע"פ 4693/01 מדינת ישראל נ' בביזאיב, פ"ד נו(5) 580, בע' 586.

שנית, החלופות האחרות בסעיף דורשות הצגה מפורשת של יחסי מין קשים או פדופיליה. פירוש מרחיב של החלופה של "הצגת אדם או איבר מאבריו כחפץ זמין לשימוש מיני", ככולל כל הצגה של יחסי-מין או של תכנים המיועדים לגירוי מיני, אינו עולה בקנה אחד עם התכנים הקשים שבחלופות האחרות, שעל שידורם נקבעה סנקציה דומה, ואף מייתרן למעשה.

שלישית, יש להתחשב גם בשינוי שהכניסה הכנסת בנוסח הנוכחי לעומת הנוסח הקודם, בתיקון 25, שבו נכתב בסעיף 6 כה:

בעל רשיון לשידורי כבלים לא ישדר שידורים –

...
(א2) [של] ... ערוץ שעיקר שידוריו הם משדרי מין;
לעניין פסקה זו, "משדרי מין" – משדרים שחלק מהותי מתוכם כולל תכנים העוסקים במין בדרך של הצגת יחסים מיניים או בדרך של הצגת מעשים המיועדים לעורר גירוי מיני או שיש בהם ביזוי או השפלה מיניים או שהם מציגים אדם כחפץ זמין לשימוש מיני או כנתון להתעללות גופנית או מינית.
[ההדגשות הוספו.]

הנוסח הנוכחי, שתיקן את נוסח תיקון 25, השמיט את החלופות של "בדרך של הצגת יחסים מיניים או בדרך של הצגת מעשים המיועדים לעורר גירוי מיני", שקודם לכן הצטרפו לחלופה של "הצגת אדם כחפץ זמין לשימוש מיני". מכאן עולה, כי לדעת הכנסת ישנם תכנים שהם הצגת יחסים מיניים או מעשים המיועדים לגירוי מיני שאינם נופלים לגדר איסור "ההחפצה".

ולבסוף, רביעית, חוק סיווג, סימון ואיסור שידורים מזיקים, תשס"א-2001 מחיל עצמו במפורש, בסעיף 3(א)(4) שבו, על משדרי פורנוגרפיה, וממילא מכיר הוא בקיומה של אפשרות חוקית לשדרם.

שיקולים חוקתיים – האם שידורים פורנוגרפיים נופלים לגדר זכות חוקתית?

12. התוצאה האמורה, שעל-פיה החוק אינו אוסר על כל הצגה של יחסי-מין או תכנים המיועדים לגירוי מיני, מתבקשת גם מעקרונות-היסוד החוקתיים, שלאורם יש לפרש את החוק. לעניין זה נראה כי שידורים פורנוגרפיים נופלים לפחות לגדר שתי זכויות-יסוד: חופש הביטוי וחופש העיסוק.

בבחינת הזכות לחופש הביטוי, נקודת המוצא במשפטנו היא שכל ביטוי, יהיה תוכנו אשר יהיה, "מכוסה" על-ידי ההגנה החוקתית. אכן, "חופש הביטוי, כזכות חוקתית, משתרע על כל ביטוי. 'ביטוי' בהקשר זה הוא כל פעילות המבקשת להעביר מסר או מובן. הוא משתרע על ביטוי פוליטי, ספרותי או מסחרי. ... לעניין היקפו של חופש הביטוי, אין בודקים אם הביטוי הוא אמת או שקר; אין בודקים את תוכנו; אין בודקים את תוצאותיו" (דברי הנשיא אהרן ברק בבג"ץ 4804/94 חברת סטיישן פילם בע"מ נ' המועצה לביקורת סרטים ומחזות, פ"ד נ(5) 661 [להלן: פסק-דין סטיישן פילם], בע' 676. אכן, יש לנקוט בגישה מרחיבה בפרשנות היקף ההשתרעות של הזכות החוקתית לחופש הביטוי, שלא תחייב בחינה תוכנית ושיפוט ערכי של הביטוי הספציפי. "הטוטליות של חופש הביטוי מתחייבת מאופיו וממהותו" (בג"ץ 606/93 קידום יזמות ומו"לות (1981) נ' רשות השידור, פ"ד מח(2) 1, בע' 11).

הביטוי הארוטי והפורנוגרפי (להלן, לשם הנוחות, ייקראו יחד: פורנוגרפיה) – ובכללו, אף כל תיאור של אקט מיני, קל כקשה – אינו שונה בהקשר זה. ראו בג"ץ סטיישן פילם הנ"ל, בע' 677. הוא מהווה חלק מן היצירה האנושית בתקופה המודרנית, מקדם את השיח הציבורי, ומשפיע על העמדות המשתתפות בו. ואכן, העותרים עצמם, המבטאים ללא ספק זרמים חשובים בחברה, יוצאים נגד תוצאותיהן המזיקות של אותן העמדות שהתכנים הפורנוגרפיים מייצגים, ובכך מצהירים למעשה על הביטוי הגלום בהם. וכדברי השופט Easterbrook:

This simply demonstrates the power of pornography as speech. All of these unhappy effects depend on mental intermediation. Pornography affects how people see the world, their fellows and social relations.
[*American Booksellers Ass'n Inc v. Hudnut*, 771 F.2d 323, at p. 329]

13. גישה מרחיבה זו להיקפו של חופש הביטוי הולמת במיוחד את המשפט הישראלי, שבו ההגנה על חופש הביטוי, כמו על כל שאר זכויות-היסוד, אינה מוחלטת. הפרשנות המרחיבה לחופש הביטוי אינה מכריעה באיזון בינו לבין זכויות ואינטרסים אחרים, אלא אך מאפשרת איזון כזה, כך שהדיון מתמקד במידת ההגנה הניתנת לזכות.

שאלה זו נבחנת על-יסוד המטרות העומדות בבסיס חופש הביטוי, שעיקרן ההגשמה העצמית של בני-האדם, קידום ההליך הדמוקרטי, והעשרת שוק הרעיונות התורמת לגילוי האמת. ראו בג"צ 25/53 חברת "קול העם" בע"מ נ' שר הפנים, פ"ד ז(2) 871, בע' 876. ככל שמגשים הביטוי מטרות אלה בצורה מלאה יותר, כן תגדל מידת ההגנה עליו. כך, לדוגמה, ההגנה על הביטוי הפוליטי רחבה יותר מההגנה על הביטוי המסחרי, דבר המתבטא בנוסחת האיזון בינו לבין הערכים והאינטרסים המתחרים. שכן, "הכול מסכימים, כי גבולותיו של חופש הביטוי המסחרי, שלא כל הטעמים של חופש הביטוי חלים לגביו, צרים מגבולות חופש הביטוי הפוליטי או האמנותי" (בג"ץ 4644/00 יפאורה תבורי בע"מ נ' הרשות השנייה לטלוויזיה, פ"ד נד(4) 178, בע' 181).

אכן, הערך החברתי של הביטוי ביצירה הפורנוגרפית הוא נמוך, וככלל, הוא אמצעי נחות להעברת מסריו ועמדותיו. פורנוגרפיה אף עלולה לפגוע ולהזיק ועל-כן זקוקה היא לעיתים לריסונו של הדין הפלילי. בכך היא דומה לביטוי הגזעני, הכלול אף הוא, לפחות לדעת הרוב בבית-משפט זה, בחופש הביטוי. ראו ע"פ 2831/95 אלבה נ' מדינת ישראל, פ"ד נ(5) 221 (להלן: פסק-דין אלבה), בע' 296-297. אך הנזק שבביטוי אינו מוציא אותו, ככלל, מגדר חופש הביטוי. כך, אף האיסור הפלילי על פרסום והצגת פורנוגרפיה העולה כדי "תועבה" אסורה (סעיפים 214, 214א לחוק העונשין), צריך להתפרש בצמצום ולעמוד בתנאי פסקת ההגבלה (השוו בג"ץ 4541/94 מילר נ' שר הביטחון, פ"ד מט(4) 94 (להלן: פסק-דין מילר), בע' 138; בג"ץ 5016/96 חורב נ' שר המשטרה, פ"ד נא(4) 1 (להלן: פסק-דין חורב), בע' 41; פסק-דין אלבה, בע' 294). מסקנתי היא איפוא כי גם הביטוי הפורנוגרפי נופל לגדר זכות היסוד לחופש הביטוי.

למותר לציין, כי השאלה אם חופש הביטוי כלול בזכויות הקבועות בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, שבה הובעו דעות שונות על-ידי שופטי בית-משפט זה, אינה טעונה הכרעה או התייחסות בהליך זה.

14. בהתאם, גם ההגנה החוקתית על חופש העיסוק, המעוגנת בחוק-יסוד: חופש העיסוק, פורשת חסותה על תעשיית הפורנוגרפיה. בסעיף 3 לחוק-יסוד: חופש העיסוק נכתב, כי "כל אזרח או תושב של המדינה זכאי לעסוק בכל עיסוק, מקצוע או משלח יד". אכן, כדבריו המפורסמים של השופט ש"ז חשין, "לכל אדם קנויה זכות טבעית לעסוק בעבודה או במשלח-יד אשר יבחר לעצמו... [זוהי זכות] [ה]נובעת מזכותו הטבעית של כל אדם לחפש מקורות מחיה ולמצוא לעצמו מלאכה המפרנסת את בעליה" (בג"ץ 1/49 בד'רנו נ' שר המשטרה, פ"ד ב 80, בע' 82). הכללת פעילות בזכות לחופש העיסוק אינה

כרוכה, ככלל, בשיפוט תוכני-מוסרי, וכל עיסוק – לרבות העיסוק בפורנוגרפיה – מכוסה על-ידי חירות העיסוק.

שיקולים חוקתיים – הגנה על רגשות

15. אל מול זכויות-יסוד אלה עומדים מספר שיקולים העשויים להתנגש בהן. שיקול בולט הוא האינטרס הציבורי להגנה מפני פגיעה ברגשות. לעניין זה השאלה הינה אם הפגיעה היא "קשה, חמורה ורצינית" (פסק-דין חורב, בע' 51; בג"ץ 7128/96 תנועת נאמני הר הבית נ' ממשלת ישראל, פ"ד נא(2) 509, בע' 523; בג"ץ 806/88 *Universal City Studios Inc.* ואח' נ' המועצה לביקורת סרטים ומחזות ואח', פ"ד מג(2) 22, בע' 40. כדברי חברי הנשיא:

רק פגיעות חמורות ברגשות מצדיקות הגבלה על חופש הביטוי וחופש היצירה. אכן, במשטר דמוקרטי יש להכיר בכך כי קיימת "רמת סיבולת" של פגיעה ברגשות, אשר בה מחויבים בניה של חברה דמוקרטית, והמתבקשת מעקרונות הסובלנות עצמם. רק כאשר הפגיעה ברגשות עולה על "רמת סיבולת" זו, ניתן להצדיק, במשטר דמוקרטי, הגבלה על חופש הביטוי וחופש היצירה.

...

רמת סיבולת זו מצויה על סף גבוה ביותר, כאשר הפגיעה ברגשות באה למנוע הגנה מחופש הביטוי וחופש היצירה. [בג"ץ 6126/94 סנש נ' רשות השידור, פ"ד נג(3) 817, בע' 836]

רמת סיבולת זו היא נורמטיבית. בבחינת עוצמת הפגיעה יש להתחשב בטיבה של הפגיעה ובמקורה. הבדיקה אינה מתמקדת בעוצמת סבלם האישי של הנפגעים, אלא נגזרת מההשקפות הנורמטיביות של החברה.

כך, לדוגמה, לרגשות דת ניתנת הגנה רחבה יחסית, לאור המעמד המיוחד של חופש הדת. ראו, למשל, פסק-דין חורב הנ"ל, בע' 58. אך מנגד, פגיעה ברגשות, אף אם היא אקוטית וכואבת, הנובעת מהצגה מסולפת ואף שקרית של אירועים שהיו, אינה זוכה להגנה חזקה, משערכי-היסוד של שיטתנו תובעים פיתוח סיבולת ועמידה איתנה כלפי דעות נוגדות ואף שקריות. השוו, למשל, בג"ץ 2888/97 יעקב נוביק נ' הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו, פ"ד נא(5) 193.

בענייננו אני מוכנה להניח כי עצם שידורי ערוץ פלייבוי גורמים לפגיעה ברגשות. עם זאת, ככלל, אין הנחשפים לתכני הערוץ "קהל שבוי". אין חובה או כורח לצפות בשידורים, אלא ההפך הוא הנכון – יש צורך בפעולה אקטיבית ומודעת כדי לעשות כן. במצב עניינים זה, פוחתת רמת ההגנה מפני הפגיעה. כדברי הנשיא ברק:

הפגיעות ברגשות, המצדיקות פגיעה בזכויות... אלה הן פגיעות שהאדם אינו יכול למנוע את התרחשותן; לרוב אלה הן פגיעות ברגשותיו של "קהל שבוי".
[פסק-דין חורב הנ"ל, בע' 50]

וכדברי השופט תאודור אור, שם, בע' 103:

הפגיעה בציבור החרדי משקפת גם את העובדה, שבני הציבור החרדי המתגוררים במקום הם מעין 'קהל שבוי', אשר נחשף בעל כורחו לפעילות המהווה חילול שבת. בעיקרון, זכותם של בני הציבור החרדי שלא להיפגע באופן האמור ראוי, על כן, להתחשבות.

המסקנה היא איפוא כי בפגיעה ברגשות כשלעצמה המיוחסת לקיומם של שידורי ערוץ פלייבוי אין כדי להצדיק פגיעה בחופש הביטוי ובחופש העיסוק שאינה מתחייבת מלשוננו הברורה של החוק.

שיקולים חוקתיים – כבוד האיש

16. בליבת הזכות לכבוד מצויה הגנה מפני השפלה. וראו פסק-דין מילר בע' 132. עם זאת, שאלה לא פשוטה היא אם כבוד האיש נפגע עקב שידורי ערוץ ארוטי או פורנוגרפי בכבלים ובלוויין. שכן, אף בסוגיית הנזק שבתעשיית הפורנוגרפיה בכללותה קיים ויכוח ער. מצד התומכים בהטלת איסורים גורפים על תעשיית הפורנוגרפיה, על גווניה, ישנה ברית רחבה וייחודית בין קבוצות שמרניות לקבוצות פמיניסטיות רדיקליות, שאף באה לביטוי בשילוב חברי-הכנסת העותרים בפנינו. מנגד, עומדות קבוצות ליברליות ואף קבוצות פמיניסטיות המתנגדות להתערבות. ויכוחים אלו נוגעים לאופי הזכויות שבמחלוקת והפגיעות שבהן, וכן לעניין השפעות תעשיית הפורנוגרפיה ודרך שיווקה על החברה ועל האינטרס הציבורי. השוו, למשל, Cathrine A. MacKinnon, "Pornography, Civil Rights and Speech", *Harvard Civil Rights-Civil Liberties L. Rev.*, 20 (1985) 1; Ronald Dworkin, "Liberty and Pornography", *The Problem of*

Pornography (Belmont, 1995) 112; Irene Nemes, "The Relationship Between Pornography and Sex Crimes", 20 *J. Psych. Law* (1992) 450; Nadine Strossen, "A ; (תל-אביב, תשנ"ה); A Feminist Critique of the Feminist Critique of Pornography, 79 *Virginia L. Rev.* 1099 (1993); רם ריבלין (בהנחיית מרדכי קרמניצר), פורנוגרפיה: מוסר, חירות, שוויון, הצעה לתיקון האיסור על פרסום והצגת תועבה ועבירות קרובות, (ירושלים, תשס"ג), בע' 56.

אך למרות מחלוקת זאת הנוגעת לתעשיית הפורנוגרפיה, מוכנה אני אף להניח כי שידורים פורנוגרפיים, לרבות שידורי ערוץ פלייבוי, אכן פוגעים בכבוד האישה. עם זאת, כמו שתי הזכויות האחרונות גם הזכות לכבוד אינה זכות מוחלטת, וממילא, הנחה זו מובילה לבחינת האיזון החוקתי בין זכות האישה לכבוד לבין הזכויות לחופש הביטוי ולחופש העיסוק.

הרקע לאיזון החוקתי – המציאות הקיימת

17. על האיזון החוקתי להיעשות על רקע המציאות החברתית הקיימת, המגלמת את השקפות החברה באשר למותר ולאסור בה. אין להתעלם מכך שפורנוגרפיה הינה חוקית וזמינה במכלול מדיומים זולת טלוויזיה בכבלים ובלוויין, כגון ספרים ועיתונים, וכן קלטות וידאו, תקליטורים ו-D.V.D, המצויים לא רק בספריות ההשאלה, אלא אף במכונות אוטומטיות הממוקמות תחת כל עץ רענן. השוו לדברי השופט מישאל חשין בפסק-דין סטיישן פילם הנ"ל, בע' 694. במיוחד בולט האינטרנט, שתפוצתו רחבה מאוד, והמאפשר גישה קלה לתכנים פורנוגרפיים קשים בהרבה מאלה של ערוץ פלייבוי. נראה שאף אין זה אלא עניין של זמן עד שהנוחות והזמינות של תכני האינטרנט יעלו על אלו של כל מדיום אחר. במצב עניינים זה, הפגיעה בכבוד הנשים מתוספת בכבלים ובלוויין של ערוץ ארוטי או פורנוגרפי בודד בעל תכנים קלים יחסית (או אף מתוספת של יותר מערוץ אחד כזה) אינה יכולה להיות קשה במיוחד.

בנוסף, פרשנות מרחיבה של האיסור שנקבע בחוק, שתסטה במידה ניכרת מן הנורמות החברתיות המקובלות, תפתח פתח רחב לפסילת תכנים מיניים רבים, המשודרים במכלול ערוצי הטלוויזיה, הכבלים והלוויין. עלינו להיזהר מפני חזרה לימי העבר של צנזורה אינטנסיבית, שקשה ליישבה עם חברה דמוקרטית ופתוחה, המכבדת את זכויות האדם.

הרקע לאיזון החוקתי – משפט משווה

18. כאמור, ישנן 175 מדינות המתירות את שידורי ערוץ פלייבוי. ישנו איפוא כמעט "קונסנזוס בינלאומי" נגד הטלת איסור על התכנים הפורנוגרפיים ה"ארוטיים" שערוץ זה מציג.

כך, בארצות-הברית המבחן העדכני לאבחנה בין הביטוי הפורנוגרפי המוגן לבין התועבה הבלתי מוגנת, הוא המבחן המשולש שנקבע בפסק-דין *Miller v. California*, 413 U.S. 15 (1973), בע' 24:

The basic guidelines for the trier of the fact must be: (a) whether "the average person, applying contemporary community standards" would find that the work, taken as a whole, appeals to the prurient interest...(b) whether the work depicts or describes in a patently offensive way, sexual conduct...(c) whether the work, taken as a whole, lacks serious literary, artistic, political, or scientific value."

...

Under the holdings announced today, no one will be subject to prosecution for the sale or exposure of obscene materials unless these materials depict or describe patently offensive "hard core" sexual conduct.

ואילו בקנדה קבע בית-המשפט העליון כי:

Pornography can be usefully divided into three categories: (1) explicit sex with violence, (2) explicit sex without violence but which subjects people to treatment that is degrading or dehumanizing, and (3) explicit sex without violence that is neither degrading or dehumanizing...Some segments of society would consider that all three categories of pornography cause harm to society...Others would contend that none of the categories cause harm. Furthermore, there is a range of opinion as to what is degrading or dehumanizing...The arbiter is the community as a whole.

[*R. v. Butler*, 1 S.C.R. 452 at p. 484 (1992)]

הסביר זאת בית-המשפט לערעורים של מדינת אונטריו:

The depiction of persons engaged in purely sexual activity through the medium of videotape films has been recognized by the Supreme Court of Canada as a form of expression whose freedom is guaranteed. ...

Under the *Butler* test, not all material depicting adults engaged in sexually explicit acts which are degrading or dehumanizing will be found to be obscene. The material must also create a substantial risk of harm to society.

[*R. v. Hawkins*, 15 O.R. (3d) 549, at p. 566 (1993)]

הנה כי-כן, בשיטות דמוקרטיות שאנו שואבים השראה ממשפטן ישנה הכרה בכך שיש ליצור מדרג בין ביטויים פורנוגרפיים שונים, ולתחום, כ"תועבה" אסורה, רק חלק מצומצם של ביטויים אלה.

האיזון החוקתי – איזון אנכי (מידתיות) ואיזון אופקי

19. מקום שבו זכות חוקתית מתנגשת באינטרס שאינו בעצמו בגדר זכות חוקתית, חלה דרישה למידתיות, כלומר, לאיזון אנכי. המידתיות כוללת התאמה בין האמצעי הפוגע לבין מטרת הפגיעה, בחירת האמצעי שפגיעתו בזכות היא הפחותה, וקיומו של יחס סביר בין התועלת שבהגשמת אותה התכלית הראויה לבין הנזק מהפגיעה בזכות. ראו למשל בג"ץ 1715/97 לשכת מנהלי ההשקעות בישראל נ' שר האוצר, פ"ד נא(4), 367, בע' 423; ופסק-דין חורב הנ"ל, בע' 64.

לעומת פסקת ההגבלה השואפת למזער את פגיעת האינטרס בזכות, בהתנגשות בין זכויות, יש לשאוף, על-ידי ויתור הדדי, להפחית את הפגיעה בזכויות העומדות בכל צד של המתרס. זהו איזון אופקי. על ההבחנה בין איזון אנכי לאיזון אופקי עמדתי בבג"ץ 1514/01 גור אריה נ' הרשות השנייה לטלוויזיה, פ"ד נה(4) 267, בע' 284:

יסודה של ההבחנה בין שני סוגי האיזון אינו בתוצאת האיזון, במובן של ויתור הדדי כנגד העדפת ערך אחד על-פני האחר, אלא במטרתו, שממנה נגזרות אמות-המידה לאיזון. האיזון האנכי - המיושם בהתנגשות שבין זכות-אדם לבין אינטרס ציבורי - נועד למזער, ככל הניתן, את הפגיעה בזכות גם כאשר האינטרס הציבורי גובר עליה. ואילו האיזון האופקי - המיושם בהתנגשות בין זכויות-אדם בינן לבין עצמן, נועד להפחית, ככל הניתן, את הפגיעה בשתי הזכויות גם יחד.

20. פרשנות המועצה הינה, לדעתי, פרשנות נכונה, שכן היא מגשימה את האיזונים החוקתיים הנדרשים. היא מגשימה את האיזון האנכי בכך שההגנה מפני פגיעה ברגשות, שאינה בעצמה זכות יסוד ומהבטאת אינטרס ציבורי בעל משקל מוגבל, נעשית על-ידי

פגיעה מידתית בזכויות לחופש הביטוי ולחופש העיסוק. כך, אין איסור מוחלט על השידורים, אלא באיסור נכללים אך תכנים קשים, תוך שבמסגרת שיקול-דעתה הטילה המועצה הגבלות על שעות שידורי הערוץ, אופן שיווקו ומכירתו, וההיחשפות אליו.

פרשנות זו אף מגשימה את האיזון האופקי, לפיו הזכויות משני צידי המתרחס נסוגות. שכן, אין חברת פלייבוי, כמו-גם חברות הכבלים והלוויין, יכולות להגשים את זכותן לחופש ביטוי ועיסוק באופן מלא; ומנגד, נסוגה גם הזכות לכבוד, בכך שאין הערוץ נאסר, ומותרים לשידור, בכפיפות למגבלות שהוזכרו, תכנים "קלים" יחסית.

מן הכלל אל הפרט – ערוץ פלייבוי

21. כפי שקבעה המועצה בהחלטתה, שנסמכה על חוות-דעת המומחים מטעמה, יש לסווג את שידורי הערוץ לארבע קטגוריות: סרטים עלילתיים או סדרות; תוכניות הדרכה, המציגות טכניקות לשיפור הזוגיות או לשיפור חיי המין; תוכניות תעודה, אירוח ובידור בנושאי מין; ותוכניות המציגות נשים בעירום, שלא במסגרת עלילתית או סדרה. בכל אלה מוצגות נשים "בעירום מלא (אולם ללא תקריבים של איברי המין וללא צילום כלל של איברי מין גבריים)", ויחסי המין המוצגים הם מדומים בלבד. גם בתוכן הקלטות שהגישו הצדדים, לרבות העותרים, אין כדי להיכנס לגדר האיסור בחוק, על-פי פרשנותו הצרה לעיל.

במדרג התכנים הפורנוגרפיים תכנים אלה הם קלים יחסית, ואין הם עולים כדי איסור התועבה בחוק העונשין. השוו *United States v. Playboy Entertainment Group, Inc.*, 529 U.S. 803 [2000]. ואך מובן הוא כי זוהי מסקנתן של 175 המדינות המתירות את שידורי הערוץ, ובתוכן, כאמור, מדינות דמוקרטיות רבות שמשפטן קרוב לשיטתנו.

הטענות הדיוניות

22. לנוכח העובדה שההכרעה בעתירה הונחה על בסיס משפטי, ואין מדובר בביקורת שיפוטית על שיקול-דעת "סובייקטיבי" של המועצה וחבריה, שוב אין חשיבות רבה לטענות הדיוניות של העותרים כנגד קיום דיון מחודש וכנגד סדרי הדיון ומעורבותה של ענבר. שכן, לרשות מינהלית מותר, לשנות בנסיבות מסוימות החלטות שנתנה, בהן החלטות בלתי חוקיות, ועקרונות של "סופיות" אינם חלים על החלטות כאלה (אלא בנסיבות של השתק או נסיבות דומות, שאינן לענייננו כאן). השוו למשל יצחק זמיר, הסמכות המינהלית, (ירושלים, תשנ"ו) 1004; בג"צ 701/81 רות מלאך ואח' נ' רפאל לוי

ואח', פ"ד לו(3) 1, בע' 6. ועל-כל-פנים, ההכרעה בשאלת החוקיות מתקבלת, משהגיע העניין לערכאות, על-ידי בית-המשפט – בהליך שבו נשמעו באופן מלא כל הצדדים – ולא על-ידי המועצה.

מעבר לנדרש יצוין גם, כי מחומר הראיות עולה כי טענות העותרים נשמעו במידה הדרושה לקבלת ההחלטה, וכי לא היה פסול בהליכים שקיימה המועצה.

אני מציעה איפוא לדחות את שתי העתירות, מבלי לעשות צו להוצאות.

ש ו פ ט ת

המשנה לנשיא ת' אור:

אני מסכים לפסק דינה של חברתי השופטת דורנר, על פיו החלטת המועצה לשידורי כבלים ולשידורי לוויין, נשוא הדיון בעתירה זו, אשר התירה את שידורי ערוץ "פלייבוי", היתה כדין ולא הפרה כל איסור שנקבע בחוק.

המשנה-לנשיא

השופט א' מצא:

אני מסכים לפסק-דינה של חברתי, השופטת דורנר.

ש ו פ ט

השופטת א' פרוקצ'יה:

אני מצטרפת בהסכמה לפסק דינה של חברתי, השופטת דורנר.

ש ו פ ט ת

השופט א' א' לוי :

נפשי סולדת מתכניו של ערוץ השידור שבמחלוקת, אולם לנוכח חשיבותן של זכויות יסוד אשר עוגנו בדין ובפסיקה, ולאחר שנמצאה הדרך להבטיח כי הערוץ לא יהיה נגיש לכל, אלא רק למי שיבחר לצפות בו בתשלום, סבורני כי התוצאה אליה הגיעה חברתי השופטת ד' דורנר, היא בלתי נמנעת.

ש ו פ ט

השופט א' גרוניס:

אני מסכים לפסק-דינה של חברתי השופטת דורנר.

ש ו פ ט

השופט מ' חשין:

המועצה לשידורי כבלים ולשידורי לוויין החליטה להתיר שידורו של ערוץ "פלייבוי" בכבלים ובלוויין, ואנו לא נמצאה לנו עילה ראויה להתערב באותה החלטה ולאסור את שהותר. אני מסכים למסקנתה של חברתי, השופטת דורנר, כי נכון וראוי הוא לדחות את שתי העתירות שלפנינו.

2. ענייננו הוא פירושו של סעיף 6כה(2)(2) לחוק התקשורת (בזק ושידורים) תשמ"ב-1982 (חוק התקשורת), המורה אותנו וזו לשונו (לאחר תיקונו בשנת תשס"ב-2002):

שידורים
אסורים
6כה. בעל רישיון כללי לשידורי כבלים לא
ישדר שידורים -

(1)

(2) שיש בהם חומר תועבה
כמשמעותו בחוק העונשין, התשל"ז-
1977, ובכלל זה מישדרים שענינם
אחד מאלה:

(1) הצגת יחסי מין שיש בהם
אלימות, התעללות, ביזוי,
השפלה או ניצול;

(2) הצגת יחסי מין עם קטין או עם אדם הנחזה לקטין;

(3) הצגת אדם או איבר מאיבריו כחפץ זמין לשימוש מיני;

והכל כשהמידות המנויים בפסקאות משנה (1) עד (3) אינם, באופן מובהק, בעלי ערך אמנותי, מדעי, חדשותי, חינוכי או הסברתי, המצדיק בנסיבות הענין, את שידורם;

הנה-כי-כן, שידורים אלה ואלה שידורים אסורים הם, בהם שידורים הנסבים על:

“הצגת אדם או איבר מאיבריו כחפץ זמין לשימוש מיני”.

נוסחה זו שהחוק מורה אותנו בה פורשת רשת של איסור, והשאלה הנשאלת היא אם שידורי “פלייבוי” עולים ברשת או אם עוברים הם מבעד לחללים שבה. לכאורה, אין פשוט מפתרונה של הקושיה. נחזה בשידורי “פלייבוי”; נציב לידם את נוסחת-האיסור; נקרב את אלה אל זו - והפתרון יציג עצמו לפנינו כמו-מאליו, חד ונקי. האמנם כך?

3. ענייננו עתה הוא בסוג מיוחד של פורנוגרפיה, ומכבר ידענו כי פורנוגרפיה היא עניין של גיאוגרפיה. ולא רק של גיאוגרפיה אלא של זמן ותקופה אף-הם. פורנוגרפיה תלוית-מקום ותלוית-תקופה היא. השקפותיה של החברה מעת-לעת הן שתקבענה ותכרענה. VOX POPULI, VOX DEI: קול העם - קול האלוהים הוא. דומני שנוכל לשער מה היה פוסק בית-משפט באנגליה בתקופתה של המלכה ויקטוריה, או, מה יפסוק בית-משפט במדינה שרוחה של ויקטוריה שליטה בה. לו אני שופט בתקופתו של אברהם אבינו, אוכל אך לשער מה הייתי פוסק; כך בתקופתם של עזרא ונחמיה; כך בתקופתו של רבי יהודה נשיא; כך בתקופת העליה השנייה; כך ביישוב היהודי בחברון בתחילת המאה שעברה. אינני בטוח אם בסוף שנות הארבעים של המאה שעברה - לפני קום המדינה ובשנותיה הראשונות של המדינה - היה בית-משפט פוסק כפי שאנו פוסקים כהיום הזה. ואינני מכוון לרוחות החוקה הנושבות במחנה בימים אלה. מכוון אני לקול העם, פשוטו כמשמעו. אכן, ענייננו אין הוא - בעיקרו - בפרשנות חוק במובנה המצומצם: בביאור, בהוריה, בפיענוח לשון. ענייננו אף אין הוא, בעיקרו, בדוקטרינות או בעקרונות-יסוד החותכים את המשפט לאורכו ולרוחבו. כלל וכלל לא. רשת האיסור שפרש החוק מעמידה לפנינו “ריקמה פתוחה”, ונוסחת האיסור תימלא תוכן - בעיקרה - בחומרים שהם מעבר

לחצרה של הרשות השופטת. שומה עלינו, השופטים, לצאת למסע אל הרחוב, אל הסיפור, אל השירה, אל העיתונות, אל הרדיו והטלוויזיה, אל שיחות-היום.

נזכור כי בימינו, ולא לפני זמן רב מאוד, היה סיפרו של D.H. LAWRENCE: *LADY CHATTERLEY'S LOVER* סיפור תועבה ממש; ואילו היום - היום שחוק יימלא פינו. על אלה נאמר בפרשת קידום יזמות ומו"לות נ' רשות השידור (בג"ץ 606/93, פ"ד מח (2) 1, 30):

הזמנים עוברים חולפים, סידרי חברה מתהפכים, דרכיהן של בריות משתנות, אופנות הולכות ובאות, ולא כימים ההם ימינו אלה ... אנו איננו כאבותינו, בנינו אינם כמותנו, ונכדינו אינם כבנינו. דור דור ודורשיו דור דור ומינהגותיו.

וכפי שהורנו חז"ל: "פוק חזי, מאי עמא דבר" (ברכות מה ע"א) - צא וראה כיצד נוהג העם. למותר לומר כי פיענוח קולו ונוהגו של העם לא תמיד יטיל עלינו משימה קלה, והרי רוחות שונות מנשבות בינותינו. ואולם יש רוח גדולה ויש רוחות שאינן כה-גדולות.

4. שלא כדברי חברתי, האמירה כי הביטוי הפורנוגרפי חוסה בצילו של חופש הביטוי - לאמור, כי חופש הביטוי כולל גם את הביטוי הפורנוגרפי - אינה אמירה מובנת מאליה. ולא זו בלבד שאמירה זו אינה מובנת מאליה, אלא שלא ידעתי כיצד אוצל הדבר על עניינינו עתה. בפסקה 12 לחוות דעתה מביאה חברתי מדברי הנשיא ברק בפרשת סטיינשן פילם (בג"ץ 4804/94 סטיינשן פילם נ' המועצה לביקורת סרטים ומחזות, פ"ד נ(5) 661, 676); מדבריה-שלה בפרשת קידום יזמות ומו"לות (שם, 11); ובפסקה 13 מוסיפה היא ומביאה דברים נוספים שכתב הנשיא ברק בפרשת אלבה נ' מדינת ישראל (ע"פ 2831/95, פ"ד נ(5) 221, 296-297). מסקנתה היא (בסוף פסקה 13) כי "גם הביטוי הפורנוגרפי נופל לגדר זכות היסוד לחופש הביטוי".

ידעתי הלכות שנפסקו בארצות-חוץ, אך נתקשיתי להריקן, כמות-שהן, מכלי אל כלי. בפרשת קידום יזמות ומו"לות כתבתי דברים אלה (שם, 28): "דומה שהכל יסכימו כי לא כל הרעדת מיתרי הקול, וכי לא כל קרקורים הבוקעים מחדרי-בטן, זכאים לחסות תחת כנפי חופש הדיבור. ההגנה אינה ניתנת לוויברציה שאדם יוצר באוויר, גם אם אותה ויברציה קנתה לה פירוש במילון כבעלת-תוכן מסויים. כך בקולות הבוקעים מפיו של אדם - פשוטם כמשמעם - וכך בכל דרך התבטאות אחרת, כפירסום בכתב"; ראו עוד: פרשת סטיינשן פילם, שם, 690-691; בג"ץ 6126/94 סנש נ' רשות השידור, פ"ד נג(3) 817,

865. אני מתקשה, למשל, לסווג פירסומי גזענות, פירסומי הסתה, פירסומי המרדה, או פירסומים פורנוגרפיים מסוג XXX, כחוסים מעצמם - ולו לכאורה - תחת כנפי חופש הביטוי. גם נתקשיתי להבין את הנפקא מינה האמיתית והמהותית - מעבר לטכניקה המשפטית - בסיווגם של פירסומים אלה כך או אחרת.

ואדגיש: אני מסכים כי לכל אדם זכות ביטוי - ומלוא כל-הארץ - כל עוד מכוונים אנו לזכות מסוג החופש וההיתר (liberty); חופש כפי שהיה, למשל, חופש העיסוק כהילכת בז'רנו (בג"ץ 1/49 בז'רנו נ' שר המשטרה, פ"ד ב 80) ששררה קודם היות חוק יסוד: חופש העיסוק. עוד אסכים, כי לכל אדם אינטרס להביע עצמו בכל דרך הנראית לו, ובלבד שנוסיף ונדע כי אינטרס זה יבוא בשוק האינטרסים ועשוי הוא להתנגש באינטרס נעלה הימנו. שיטת המשפט מהווה שוק של אינטרסים, ואלה מתרוצצים בקירבה רצוא-ושוב; לעיתים חוברים האינטרסים אלה-אל-אלה, לעיתים שורטים הם אלה-את-אלה, לעיתים מתנגשים הם חזיתית אלה-באלה. והאינטרס של חופש הדיבור היה במאבק האינטרסים כאינטרסים אחרים. בידענו כל זאת, אני מתקשה לקבל, למשל, כי הפורנוגרפיה - בעיקר הפורנוגרפיה הקשה - הגזענות, ההסתה, ההמרדה ושאר קְעוֹת-מְרָאָה כמותן, תיכנסנה אל זירת המאבק באינטרסים חברתיים אחרים וכתר מלכות של חופש הדיבור על ראשן. ודוק: לא כפרתי - אף לא אכפור - בכלל הפרשנות הקובע כי נועד לו לחופש הביטוי מעמד נעלה, והמוסיף ומעניק לחופש הביטוי עוצמה מיוחדת בבואו להתנגשות עם אינטרסים חברתיים אחרים. אכן, האינטרס של חופש הביטוי קנה עוצמה מיוחדת ורבה - עוצמה מהותית-פנימית - ובמקרים רבים יגבר בנקל על המבקשים להכניעו או לקצץ בו. ואולם, לסופו של עיון, האור והחום הבוקעים מתוכו הם-הם שיקבעו את מעמדו של חופש הביטוי בשיטת המשפט בישראל.

ש ו פ ט

השופט י' טירקל:

1. אני מסכים לתוצאה שאליה הגיעה חברתי הנכבדה, השופטת ד' דורנר, בחוות דעתה, לאמור, כי יש לדחות את העתירות. אני חולק על הנמקתה, ולהלן מקצת ספקותי וטעמי להסברת עמדתי.

2. אין חולקים שהזכות לחופש ביטוי היא מן הנעלות שבזכויות האדם. על כך אמרתי באחת הפרשות:

"לפי השקפתי, על פני אמת המידה, שבקצה האחד שלה חופש הביטוי המוחלט, ובקצה השני - איסור, יש לקבוע את נקודת האיזון קרוב מאוד לקצה הראשון. במילים אחרות, יש לאמץ גישה הגורסת חופש ביטוי כמעט מוחלט" (ע"פ 2831/95 אלבה נ' מדינת ישראל, פ"ד נ(5) 331, 221 (להלן – "ענין אלבה"). וכן ראו דנ"פ 8613/96 ג'אברין נ' מדינת ישראל, פ"ד נד(5) 193, 211).

ובפרשה אחרת הוספתי כי:

"חופש הביטוי - - - הוא חלק בלתי נפרד מן האתוס המשפטי שלנו, הוא ניצב בראש החירויות שעליהן מושתת משטרנו הדמוקרטי, ויש לו 'מקום של כבוד בהיכל זכויות היסוד של האדם' (דברי הנשיא א' ברק בבג"ץ 153/83 לוי נ' מפקד המחוז הדרומי של משטרת ישראל, פ"ד לח(2) 393, 398) " (בג"ץ 2753/03, 2791/03 עו"ד מיכאל קירש נ' ראש המטה הכללי של צה"ל, תקדין עליון 2003(3) 825. (להלן – "ענין קירש")).

אינני בטוח אם מרחב פרישתה של הזכות הוא "אוניברסלי", בבחינת "כמים לים מכסים" (ישעיהו יא, ט), או שיש "איים" שאותם אין היא מכסה (אולם, השוו דברי בענין אלבה, בעמ' 334 - 335). יש גם מקום לומר כי הביטוי הפורנוגרפי – במלל, ברמז, בתמונה – הוא "אי" כזה, שאינו מכוסה על ידי זכות זאת. אולם, אפילו מכוסה הביטוי הפורנוגרפי על ידי הזכות לחופש ביטוי, ניתן הוא להגבלה (ראו דברי הנשיא א' ברק בבג"צ 4804/94 חברת סטיישן פילם בע"מ נ' המועצה לביקורת סרטים ואח', פ"ד נ(5) 661, 677 - 678). השאלה אם נתקיימו התנאים להגבלה כזאת וכיצד יש ליישם ראויה לדיון נפרד.

3. כך או כך, אין הכרעתה של השאלה שלפנינו צריכה לדיון זה וליתר הבירורים והשקילות ששקלה חברתי. המועצה לשידורי כבלים ולשידורי לוויין (להלן – "המועצה") פירשה את ההוראה שבסעיף 6(2)(3) לחוק התקשורת (בזק ושידורים), תשמ"ב - 1982 - "הצגת אדם או איבר מאבריו כחפץ זמין לשימוש מיני" (להלן – "ההוראה") - כ"חלה על מצבים בהם נוהגים בבן אנוש כבחפץ או ככלי נטול אישיות ורצון משל עצמו, ולא בכל מקרה בו הצגת האדם נועדה לעורר גירוי מיני או שאדם מוצג בהקשר מיני". ספק גדול בעיני אם זאת הפרשנות הראויה. אולם, אפילו מפרשים את ההוראה כחלה על כל מקרה של הצגת אדם בהקשר מיני, הרי למועצה שיקול דעת כיצד מישמים את ההוראה; ולפי החלטתה "אין בשידורי ערוץ פלייבוי - - - משום שידורים הנכללים במסגרת השידורים האסורים בסעיף 6(2)(3) לחוק התקשורת". בשיקול דעת זה אין מקום להתערב, מן הטעם שלפי הכללים המקובלים עלינו לא ישים בית המשפט את שיקול דעתו תחת שיקול דעתה של הרשות המנהלית שעליה הוטלה החובה להחליט

בדבר (ראו, בין היתר, בג"ץ 92/56 ריכרד וייס נ' יו"ר וחברי המועצה המשפטית, פ"ד י(3) 1592; ע"א 311/57 י"מ נ' מ. דיזנגוף ושות' (שיט) בע"מ, פ"ד יג(2) 1026; ד"נ 16/61 רשם החברות נ' מנצור תופיק כרדוש, פ"ד טז(2) 1209; בג"ץ 636/86 נחלת ז'בוטינסקי מושב עובדים ואח' נ' שר החקלאות, פ"ד מא(2) 701; דנג"ץ 4128/00 מנכ"ל משרד ראש הממשלה ואח' נ' ענת הופמן ואח', פ"ד נז(3) 289; ענין קירש, שם; ר' הר-זהב המשפט המנהלי הישראלי (תשנ"ז) 436).

אכן, בליבי ספיקות גם לגבי החלטתה של המועצה בדבר יישומה של ההוראה. יש מקום לומר כי "תוכניות המציגות נשים בעירום, שלא במסגרת סרט עלילתי או סידרה" וכן תמונות המציגות "נשים בעירום מלא (אולם ללא תקריבים של איברי המין וללא צילום כלל של אברי מין גבריים)" – כפי שתיארה המועצה את שידורי ערוץ "פלייבוי" – הן בגדר "הצגת אדם או איבר מאבריו כחפץ זמין לשימוש מיני". תוכניות ותמונות כאלה יש בהן משום פגיעה ברגשות של רבות ושל רבים מבנות ומבני הציבור וכן בכבודן של נשים ואף בכבודם של גברים, והדבר עולה מן העתירות ומן האישויות של העומדות ושל העומדים מאחוריהן. כאמור לעיל, לא די בכך כדי להתערב בהחלטת המועצה; קל וחומר שאין מקום להתערב משהגבילה המועצה בהחלטתה את שידורי ערוץ "פלייבוי" בהגבלות העושות את הצפייה בשידורי הערוץ לענין שבצנעה ("הערוץ ישודר רק החל מהשעה 22:00 ועד השעה 05:00 בכל יום; - - - הערוץ יוצע וימכר במסגרת ערוץ נפרד - - -; לשם רכישת הערוץ תידרש הודעה או הסכמה פוזיטיבית של המנוי - - -; בעל הרשיון ינקוט באמצעים סבירים על מנת לוודא כי גיל המנוי הרוכש את הערוץ עולה על 18 שנה - - -; הערוץ יימכר כערוץ בתשלום - - -; הערוץ יהיה מוצפן ומקודד").

4. לפיכך החלטתי גם אני שדינן של העתירות להידחות.

ש ו פ ט

השופטת ד' ביניש:

כחברתי השופטת דורנר אף אני מסכימה לקביעה שהביטוי הפורנוגרפי חוסה בצילו של חופש הביטוי. בפסק דינה הניחה השופטת דורנר כי הזכות לכבוד של האשה נפגעת מתעשיית הפורנוגרפיה ומביטויים שונים של פורנוגרפיה, אך באה לידי מסקנה אליה אני מצטרפת כי בכל הנוגע לענין שלפנינו – שידורי ערוץ "פלייבוי" – האיזון

הראוי בין הזכויות נשמר. מצטרפת אני גם לקביעה כי הפרשנות שניתנה על ידי המועצה לשידורי כבלים ולוויין להוראות החוק והסייגים שקבעה המועצה לצורך יישומו, נכונים הם ועומדים במבחני הפרשנות ברוח החוקתית המתחייבת מטיבן של הזכויות המונחות על כפות המאזניים.

אעיר רק כי שאלת היקף ההגנה שיש להעניק לביטוי הפורנוגרפי היא שאלה מורכבת, שאינה טעונה הכרעה בענין שלפנינו. מידת הלגיטימיות, או ההגנה שיש ליתן לביטוי הפורנוגרפי, והשאלה מהו ביטוי פורנוגרפי, העסיקה את בתי המשפט במדינות שונות ששיטותיהן קרובות לשלנו, ושימשה נושא לכתיבה אקדמית עניפה וגם על כך עמדה חברתי בפסק דינה המקיף. יש להניח כי שאלה זו עוד תשוב ותעסיק אותנו בעתיד והיא תוכרע בכל מקרה בהקשר לנסיבות הקונקרטיות.

ש ו פ ט ת

השופט א' ריבלין:

הריני מצטרף לפסק דינה של חברתי השופטת ד' דורנר על כל נימוקיו. חולק אני על שהשמיע חברי השופט מ' חשין, המתקשה לסווג פרסומים מסויימים, תחת כנפי חופש הביטוי. במובן זה חולק אני גם על ההסתייגות שהביע חברי השופט י' טירקל. בעניין זה כבר נפסק, ולא אחת, בבית משפט זה, כי חופש הביטוי, כזכות חוקתית, משתרע על כל ביטוי, יהא תוכנו אשר יהא, תהא השפעתו אשר תהא, ויהא אופן הבעתו אשר יהא (דברי הנשיא א' ברק בבג"ץ 806/88 *Universal City Studios Inc.* נ' המועצה לביקורת סרטים ומחזות, פ"ד מג(2) 22, ובבג"ץ 4804/94 חברת סטיישן פילם בע"מ נ' המועצה לביקורת סרטים, פ"ד מ(5) 661, 676). חופש הביטוי משתרע גם על הביטוי אשר תוכנו הוא פורנוגרפי (בג"ץ 4804/94 הנ"ל, בעמ' 677). אכן ההכרה בכך שכל ביטוי חוסה בצל כנפיו של חופש הביטוי אינה מבטיחה הגנה מוחלטת לכל ביטוי. היקף ההגנה על חופש הביטוי, בכל מקרה ומקרה, הוא פרי איזון ערכי. במקרה שלפנינו, הפירוש שפירשה השופטת דורנר את החוק משקף את האיזונים הערכיים הראויים.

ש ו פ ט

הנשיא א' ברק:

מסכים אני לפסק דינה של חברתי השופטת ד' דורנר ולהערוותיהם של חבריי,
השופטים א' ריבלין וד' ביניש.

ה נ ש י א

הוחלט כאמור בפסק-דינה של השופטת דורנר.

ניתן היום, י' באדר תשס"ד (3.3.04).

ה נ ש י א	המשנה-לנשיא	ש ו פ ט	ש ו פ ט
ש ו פ ט	ש ו פ ט	ש ו פ ט	ש ו פ ט
ש ו פ ט	ש ו פ ט	ש ו פ ט	